

z medosno čebelo veliko daljše rilčke, nekateri pa še posebej izstopajo. Vrste z dolgimi rilčki so vedno redkejšje. Verjetno zato, ker je vedno manj rastlin z dolgim cvetnim vratom, na katerih se hranijo. Možno pa je tudi obratno, da je teh rastlin vedno manj, ker je vedno manj čmrljev, ki bi jih lahko oprášili. Vrtni čmrlj je edina vrsta čmrljev z dolgim rilčkom, ki je

še razmeroma pogosta. Vrtni čmrlj gnezdi večinoma pod zemljo v opuščeni gnezdnih malih sesalcev, včasih pa tudi višje v duplih, ptičjih gnezdnih in na poslopjih. Gnezda so srednje velika in lahko štejejo tudi več kot 100 osebkov. Njihov razvoj je hiter, tako da se nove matice in samci razvijejo že junija ali julija, gnezdo pa potem propade. ◆

Čebelarjeva opravila v marcu

Ivan Esenko – Ljubljana

ivan.esenko@gmail.com

V marcu se po komajda prestanem zimskem mrtvilu nečakana in nestrpna prebujata živa narava. To velja za večino celinskega dela Slovenije, medtem ko se pomlad na Obali prebudi bistveno prej, kar sem imel priložnost spoznavati v preteklosti, ko sem del čebeljih družin prezimoval v Šaredu nad Izolo. Ko nas porajajoče se življenje pozdravi na slehernem koraku, na kar opozarjata tako rastlinski kot živalski svet, se začne eksplozivni spomladanski razvoj družin čebel kranjske rase.

To je ena najopaznejših značilnosti kranjske, po kateri je ta čebela ob drugih odličnih lastnostih prepoznavna po celem svetu. Medtem ko čebele italijanske rase prezimujejo v družinah, ki po številčnosti skorajda ne zaostajajo za tistimi v polni čebelarji sezoni, prezimujejo kranjske v družinah z zgolj približno 8.000 do 10.000 člani. To je v več kot prepolovljenem stanju glede na čebelarjo sezono, kar pomeni edinstven način varčevanja z zimskimi zalozami hrane. Buren spomladanski razvoj pa terja rodovitno matico, zdrave čebele in dovolj hrane, ki jo sprva pomenijo še za-

Foto: Ivan Esenko

Konec marca ima matica že dobro nabrekel zadek, njena rodovitnost pa se bo še stopnjevala.

loga lanske hrane, kasneje pa razpoložljiva spomladanska paša. V mesecu in pol se bodo družine povečale za 250 %, kar pomeni temu primerno porabo medu in cvetnega prahu, pomembnega za razvoj zalege.

Vse dejavnejše čebele kar kličejo čebelarja, da preveri stanje v panjih, kajti ta čas je odločilen za uspešen začetek nove čebelarje sezona. Testni vložek na panjskem dnu ali podnici je najboljši kazalnik, kje se je pozimi družina zadrževala, drobir pa nam bo povedal tudi o prisotnosti varoj in o morebitnem neprimernem medu, ki je bil v zimski zalozgi. O tem bodo govorili kristali strjenega medu, posuti na panjskem dnu. Prvi spomladanski pregled mora biti kratek, toda temeljit, zato predhodno pripravim medene sate, ki jih imam v shrambi za družine, katerim morebiti pohajajo zalozge. Če nimamo medenega satja, uporabimo sladkorne pogače. Dobesedno pri roki mora biti tudi pribor oziroma orodje, ki ga bomo potrebovali: kadičnik, panjski nož, kozica za satje, kamor bomo odlagali satje iz pregledanega panja, in panjska grebljica. Bodimo pozorni na morebitne plesnive sate z roba gnezda, ki jih nemudoma odstranimo iz panjev in jih nadomestimo z novimi medenimi, ki jih postavimo ob rob gnezda. Staro čebelarjo pravilo govori: sat medu da sat zalege, kar v praksi pomeni, da bodo ob obilnem zaleganju matic tudi zalozge medu v panju kmalu skopnele, če bo paša slaba. Zaradi tega čebele v marcu obvezno pregledam dvakrat z najmanj deset- do štirinajstdnevnim razmikom. Razlika med prvim in drugim pregledom je očitna, kar poudari bliskovit spomladanski razvoj.

Sladkorne pogače, ki jih v panje vedno položim nad gnezdo, kupim že izdelane. Kupljeno pogačo prodajajo pakirano v kilogramskih količinah. Pakirana je v plastično vrečko, ki preprečuje izsušitev, količina pa je ravno prava za eno čebeljo družino. Na eni strani z ostrim nožem odrežem plastiko in jo s to stranjo plosko položim na matično rešetko, neposredno nad gnezdo. Čez pogačo položim nazaj opaž, ki sem ga pred tem dvignil. Tako ponujeno pogačo čebele z lahkoto uživajo. Kondenzirana vlaga, ki se nabira na njej, pa jim pri tem pomaga, saj sproti mehča trdo snov in čebelam pomaga pri odvzemanju. Ko pregledujem čebele drugič, običajno najdem ostanke pogače v vogalih ali pa so jo v celoti pospravile. Pri vnovičnem pregledu ponovno preverim zalozge medu in količino zalege in po potrebi ponovno

Foto: Ivan Esenko

Cvetni prah je osnova za razvoj čebelje družine.

dodam pogačo. Pri drugem pregledu lahko v panj posežem nekoliko bolj. Če imajo čebele dovolj medu, uporabim stari trik: medena sata na robu gnezda obrnem po navpični osi za 180 °, s čimer dosežem enak učinek, kot bi jim pokladal hrano. Čebele vedno skladiščijo med zadaj, zato začno iz obrnjenih satov zaloge nemudoma prenašati nazaj, pri čemer pa ga seveda del tudi uporabijo. To pa jih vzpodbudi pri razvoju. Ne varčujmo s hrano. V tem času se rado pripeti, da čez noč propadejo od lakote družine, ki so bile še včeraj med najboljšimi.

Tako kot hrano potrebujejo čebele v tem obdobju tudi lahko dostopen vir vode. V bližino čebelnjaka postavimo higienski napajalnik z vodo, katerega površina mora čebelam omogočati lahek, predvsem pa varen dostop, da se ne bodo utapljale. Napajalnik redno čistimo, kajti v nasprotnem primeru lahko postane vir okužbe. Če je kakšna družina v

Foto: Ivan Esenko

Pri spomladanskem pregledovanju čebel mimogrede pridobivamo tudi propolis, s katerim so čebele pred zimo zadelale špranje in stike v panju. Takšen priložnostno zbran propolis lahko uporabimo za tehnične namene (za razne premaze).

čebelnjaku obolela za nosestavostjo, se lahko ravno na napajalniku z vodo okužijo tudi preostale. Napajalnik mora biti postavljen na sončnem mestu, kajti čebele imajo rade postano, ne hladno vodo. Vodo vedno solim v razmerju gram soli na liter vode. V zgodnjem spomladanskem času nizke temperature čebelam pogosto preprečijo, da bi izletavale po vodo, ki jo nepokrita zalega nujno potrebuje pri svojem razvoju, zato mora biti vodni vir stalen.

Šibkim družinam zmanjšam prostor na toliko satov, kolikor jih lahko zasedajo. Čebele morajo, ko negujejo zalego, vzdrževati stalno temperaturo gnezda, to je 34,5 stopinj Celzija, kar pomeni za družino veliko delo. Ogrevanje v prevelikem panju je še toliko težje. Družina je lahko živalna le v prostoru, ki ga obvladuje, kar pomeni, da je lahko močna tudi številčno majhna, ki zaseda le nekaj satov. Preživetje in razvoj ji ne pomenita težav, če je v primerno velikem panju, prostornino ji bomo povečali potem, ko se bo dovolj razvila.

Vzrejevalci matic in proizvajalci matičnega mlečka morajo imeti spomladi močne čebele, kajti s povprečnimi družinami bodo slabo delali. V preteklosti, ko sem se še ukvarjal z vzrejo matic, sem preskušal različne načine vzpodbujanja živalnosti. Cvetni prah je za čebele naravni vir beljakovin in s tem osnova za razvoj čebelje družine. Čebelarji lahko s sajenjem, v zgodnji pomladi cvetočih rastlin, izboljšamo pelodne paše in s tem oskrbo čebeljih družin s cvetnim prahom. ■

Foto: Ivan Esenko

Silovit spomladanski razvoj sproži veliko porabo vode.